

УДК 329.001 (100)

*Плахтій Тарас Олексійович,
незалежний дослідник.*

*Плахтий Тарас Алексеевич,
независимый исследователь.*

*Taras Oleksiiovich Plakhtiy,
independent researcher.*

СУБ'ЄКТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙ В АРХЕТИПНОМУ ВИМІРІ

Анотація. На базі моделі особистості Роберто Ассаджіолі ми розробили модель колективного суб'єкта в архетипному вимірі, у процесі створення якої було визначено її основні параметри. Зокрема, ми встановили, що роль колективного свідомого для такого суб'єкта відіграє комунікативний майданчик, в межах якого учасники взаємодії можуть концентрувати свою увагу на розміщених там об'єктах, що обумовлює синхронізацію психічних процесів у полях їх свідомого та несвідомого. Важливими факторами, що обумовлюють і обмежують функціонування комунікативного майданчика, є чисельність учасників, інтенсивність та період їх взаємодії, а також групові статуси учасників, які визначаються перебігом природної групової динаміки.

З наведеного можна зробити висновок про те, що необхідною умовою створення суб'єктних політичних організацій у складі великих груп є наявність у них запобіжників, які не дозволяють трансформуватися їм у натовп. Таким чином, комунікативний майданчик можна розглядати як проміжну ланку, яка пов'яже реальний колективний суб'єкт та розроблену нами його модель і дає змогу модифікувати якості цього суб'єкта організаційними інструментами та відповідними їм соціальними технологіями.

Ключові слова: архетип, архетипні механізми, колективна суб'єктність, політичні організації, комунікативний майданчик, динамічні мережі.

СУБЪЕКТНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИЙ В АРХЕТИПИЧЕСКОМ ИЗМЕРЕНИИ

Аннотация. На базе модели личности Роберто Ассаджиоли мы разработали модель коллективного субъекта в архетипическом измерении, в процессе создания которой были определены ее основные параметры. В частности, мы установили, что роль коллективного сознательного для такого субъекта играет коммуникативная площадка, в рамках которой участники взаимодействия могут концентрировать свое внимание на размещенных там объектах, что обуславливает синхронизацию психических процессов в полях их сознательного и бессознательного. Важными факторами, которые обуславливают и ограничивают функционирование коммуникативной площадки, являются численность участников, интенсивность и период их взаимодействия, а также групповые статусы участников, которые определяются ходом естественной групповой динамики.

Все это позволило сделать вывод о том, что необходимым условием создания субъектных политических организаций в составе больших групп является наличие в них предохранителей, не позволяющих трансформироваться им в толпу. Таким образом, коммуникативную площадку можно рассматривать как промежуточное звено, которое связывает реальный коллективный субъект и разработанную нами его модель и позволяет модифицировать его качества организационными инструментами и соответствующими им социальными технологиями.

Ключевые слова: архетип, архетипические механизмы, коллективная субъектность, политические организации, коммуникативная площадка, динамические сети.

SUBJECTNESS OF ORGANIZATIONS IN THE ARCHETYPAL DIMENSION

Abstract. Based on Roberto Assagioli's model of personality, a model of the collective subject in the archetypal dimension was developed, and its basic parameters were determined in the process of its creation. In particular, it was found that the role of the collective conscious for such a subject is performed by a communication platform, where those involved in interaction can focus on objects located there. Important factors that contribute to and restrict the functioning of such a communication platform include the number of participants, intensity and duration of their interaction, and group statuses of the participants molded as a result of natural group dynamics development.

This led to the conclusion that a necessary condition for the creation of subject political organizations as a part of larger groups is the availability of safeguards that do not allow them to transform into a crowd. Thus, communication platforms can be seen as an intermediate link that connects a real collective subject and its model developed by us, and makes it possible to modify its qualities by organizational tools and their corresponding social technologies.

Keywords: archetype, archetypal mechanisms, collective subjectness, political organizations, communication platform, dynamic network.

Постановка проблеми. Одним із ключових завдань, які стоять перед сучасним українським суспільством, є побудова ефективних та результативних різноманітних організацій у всіх сферах його життєдіяльності, з огляду на неминучий перехід у найближчому майбутньому до економік 4–6 технологічних укладів. У цьому контексті особливо важливим є створення політичних організацій з колективною суб'єктністю, як мультирозумних систем соціальної моделі [1], що вимагає розроблення відповідних соціальних технологій, які, своєю чергою, мають базуватися на результатах наукових досліджень природи таких систем, що формують уявлення про стосунки їхніх розумних елементів, механізми узгодження їхніх інтересів і позицій та координацію подальшого колективного руху в узгодженому напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міждисциплінарне дослідження колективних організаційних суб'єктів вимагає вибір найбільш оптимальної моделі, за допомогою якої можна інтегрувати їх бачення з позиції кожної окремої дисципліни в цілісний образ, а також відобразити сукупність основних якостей таких суб'єктів і взаємозалежність між ними.

У нашій попередній публікації за цією тематикою [2] ми обрали за основу і детально описали модель особистості італійського лікаря-філософа Р. Ассаджіолі [3], який уза-

гальнив велику частину досліджень і розробок у галузі вивчення людської психіки під різними кутами зору за попередній період.

Одним із перших науковців, які системно підійшли до вивчення колективних суб'єктів, був Г. Лебон [4]. На його думку, моральні та інтелектуальні особливості, сукупність яких виявляє душу народу, становлять синтез всього його минулого, спадок всіх його предків та спонукальні причини його поведінки. Г. Лебон вважає, що спільність почуттів, ідей, вірувань та інтересів, яка створювалася повільними спадковими накопиченнями, надає психічному складу народу велику схожість і велику міцність, забезпечуючи йому водночас величезну силу.

Фактично тут йдеться про соціетальну психіку, за допомогою якої соціум у змозі ідентифікувати себе з самим собою і яку, зокрема, досліджують у своїх працях О. Донченко та Е. Афонін — засновники української школи архетипіки. Вони розглядають її як структурну модель історико-культурного комплексу соціетальних установок та форм світосприйняття і поведінки, що виконує неусвідомлено-регулятивну функцію в житті соціуму [5–7].

Досліджуючи такі процеси в соціології, французький соціолог П. Бурдьє ввів у широкий науковий обіг поняття габітусу, як сукупності міцних набутих диспозицій, призначених для функціонування як прин-

ципів, що породжують і організують практику та уявлення, які об'єктивно пристосовані для досягнення певних результатів, але не припускають свідомої націленості на ці результати і не вимагають особливої майстерності [8]. Важливою для нас є теза про те, що габітус забезпечує відтворення соціальних інститутів: структура інституту вписується у внутрішню структуру індивіда і згодом відтворюється в майбутніх його практиках.

Міждисциплінарний підхід до означеної проблеми обумовлює термінологічні неузгодженості, найбільш критичною з яких є розуміння самого поняття колективної суб'єктності.

Російський соціальний психолог І. Сушков у своїй книзі [9] розмежує предмети двох наукових дисциплін: загальної психології, яка розглядає особистість як суб'єкт діяльності, і соціальної психології, в центрі якої стоїть особистість, як суб'єкт соціально-психологічних відносин. На його думку, головною метою реалізації людських взаємин є формування колективних суб'єктів соціальної системи, яке відбувається у процесі спілкування людей і соціального обміну, що відбувається між ними.

Водночас наше розуміння колективного політичного суб'єкта сформоване на базі іншого підходу, в основу якого закладено визначення суб'єктності економічних систем, що було запропоноване українським науковцем Б. Мізюком [10]. Організаційним політичним суб'єктом ми вважаємо наділений чуттям, свідомістю і волею активний мультирозумний соціальний організм, який

спроможний самовідтворюватися протягом тривалого часу і пізнавати та змінювати світ: адекватно сприймати інформацію із зовнішнього і внутрішнього середовища; здійснювати в раціональній площині її оброблення й аналіз; усвідомлювати власні інтереси; циклічно здійснювати нормативне планування для їх реалізації, яке полягає у відкритому виборі засобів, завдань, цілей та ідеалів; цілеспрямовано діяти відповідно до вироблених та прийнятих планів.

Практичні підходи до створення суб'єктних організацій розглянуто в теорії соціальних технологій [11], які, за місцем, що вони займають у суспільстві, можна розглядати в чотирьох аспектах: як соціальні інститути, тобто найраціональніші форми організації спільної діяльності людей; як соціальні процеси, тобто цілеспрямовані зміни соціальних явищ у просторі і часі; як соціально-перетворюючу діяльність, що спрямована на перетворення соціальних об'єктів з боку її суб'єктів; як соціальні системи, тобто цілісні соціальні структурно-функціональні утворення.

Формування цілей статті. Метою публікації є створення моделі колективної суб'єктності організацій в архетипному вимірі та визначення її базових параметрів, що зможуть стати основою для формування цілісного комплексу соціальних технологій функціонування політичних організаційних суб'єктів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для створення моделі колективного суб'єкта внесемо деякі зміни у модель особистості Р. Ассаджіолі (схема 1, Б).

Вважатимемо, що середнє несвідоме містить дві основні складові. Перша з них — індивідуальне несвідоме безпосередньо контактує з полем свідомого і включає унікальні психічні компоненти того чи іншого індивіда (пам'ять, особистий досвід, набутий набір компетентностей), а друга — включає психічні компоненти, що містять у концентрованому і узагальненому вигляді історичний досвід етносу, нації, цивілізації. Таким чином, унікальними для однієї особистості в межах певного суспільства вважатимемо її поле свідомого та індивідуальне несвідоме.

Усі інші компоненти несвідомого моделі Р. Ассаджіолі, включно з колективним несвідомим, вважатимемо складовими інтегрального несвідомого, яке разом із другою частиною середнього несвідомого (несвідомим соцієтальної психіки) є тотожним для індивідів одного суспільства. Отже, група індивідів

одного суспільства будь-якої чисельності є “зануреною” в ідентичне інтегральне несвідоме — воно охоплює їх усіх. Таке бачення добре корелює як із поняттям національного характеру Лебона, так із поняттями соцієтальної психіки та габітусу.

Запропонований підхід дає можливість створити модель колективного суб'єкта, розмістивши поля свідомого його елементів — індивідів разом з їх індивідуальними несвідомими у спільне для них усіх інтегральне несвідоме (див. схему 2).

Спільноту, учасники якої утворюють колективний суб'єкт, вважатимемо базовою спільнотою. В межах цього дослідження розглядатимемо базові спільноти, що утворені індивідами, які належать до одного етносу, нації чи цивілізації, тобто які є носіями однакових компонентів несвідомого соцієтальної психіки відповідного рівня.

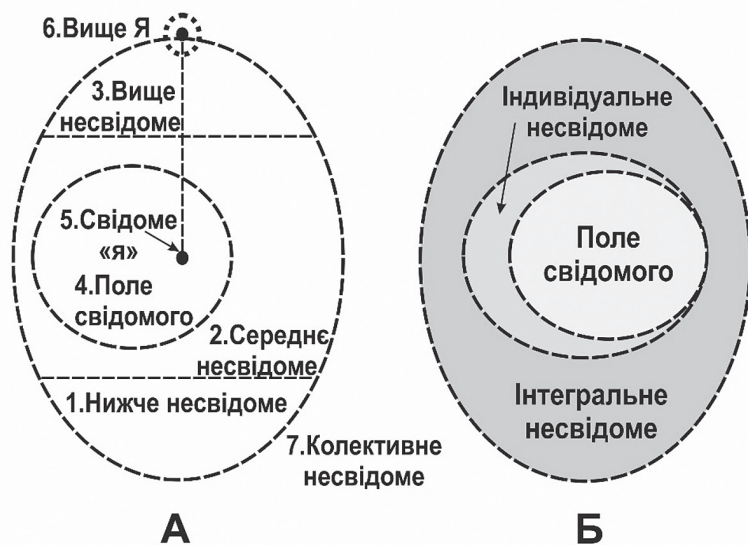

Схема 1. Схема особистості Роберто Ассаджіолі (А) та її спрощена версія (Б)

Схема 2. Модель колективного суб'єкта

Запропонована модель добре корелює з уявленнями Лебона про психологію натовпів, зокрема з його “психологічним законом духовної єдності натовпу”, в якому йдеться про те, що за певних обставин зібрання людей набуває цілковито нових рис, що відрізняються від тих, які характеризують окремих індивідів, що беруть участь у цьому зібранні [4]. Причому Лебон вважав, що чисельність натовпу може починатися з кількох людей, які, зібравшись разом, втрачають здатність до критичного мислення, яким усі вони володіють наодинці.

Поля свідомого індивідів — учасників базової спільноти об'єднані у той чи інший спосіб спільним комунікативним майданчиком, в межах якого відбувається обмін інформацією між ними. Особливості цього обміну детально вивчає загальна теорія комунікації з її численними науковими напрямками. Ми ж у цьому дослідженні обґрунтуємо наше при-

пущення про те, що саме структура комунікативного майданчика визначає зовнішні якості великої групи людей, які об'єднані довільною ідеєю чи метою.

Визначимо базові параметри, які лежать в основі і розгортають сутність представленої моделі колективного суб'єкта:

1. Психіка індивідів — учасників базової спільноти будь-якої чисельності містить ідентичне для них усіх інтегральне несвідоме. Його наявність є природною властивістю усіх людських спільнот, яка обумовлює можливість появи та існування колективної суб'єктності, як емерджентної властивості життєдіяльності базової спільноти. Таким чином, поява колективного суб'єкта є результатом або продуктом життєдіяльності базової спільноти. Це добре корелює з баченням І. Сушкова [9], який розглядає колективну суб'єктність як результат встановлення сукупності соціально-психо-

логічних відносин між елементами соціальної системи, що формуються у процесі їхньої спільної діяльності.

2. Необхідною умовою появи та існування колективного суб'єкта є наявність сталого комунікативного майданчика як поля колективного свідомого базової спільноти, що об'єднує сегменти полів свідомого її учасників-індивідів та надає кожному з них тимчасовий доступ до індивідуального несвідомого (пам'яті, досвіду, компетентності) будь-якого іншого учасника.

3. Колективна суб'єктність виникає внаслідок синхронізації частини свідомих та несвідомих психічних процесів у індивідів — учасників базової спільноти. Це означає, що поява та існування колективного суб'єкта обумовлена здатністю індивідів — учасників базової спільноти самостійно чи під впливом певних зовнішніх чи внутрішніх факторів синхронізувати концентрацію своєї уваги на певних реальних чи віртуальних об'єктах, що перебувають у межах їх спільного комунікативного майданчика, а також змінювати інформаційний зміст цього майданчика шляхом трансляції в нього усвідомлених об'єктів із власного індивідуального та інтегрального несвідомих.

Модель і архетипні механізми такої синхронізації ми представили у нашому дослідженні [2].

4. Рівень складності, формат і часові параметри функціонування комунікативного майданчика, як колективного поля свідомого базової спільноти, визначають ефективність та результативність синхронізації психічних процесів у індивідів — її

учасників і обумовлюють рівень розвитку та основні якості колективного суб'єкта, що утворюється в результаті її життєдіяльності.

Це означає, що базові спільноти можуть утворювати колективні суб'єкти різного рівня розвитку і з різними якостями, які безпосередньо залежать від часових параметрів, формату функціонування і рівня організаційної складності комунікативних майданчиків, що визначаються організаційними інструментами та соціальними технологіями, які використовуються для впорядкування взаємодії індивідів — учасників базової спільноти.

5. Ключовим фактором, який визначає напрям процесів синхронізації психічної діяльності індивідів — учасників базової спільноти, є характер співвідношення їхніх позицій взаємодії, які обумовлені їхніми формальними і неформальними груповими статусами.

На нашу думку, в цьому контексті слід зосередитися на двох протилежних співвідношеннях позицій взаємодії індивідів — учасників базових спільнот: позиції взаємодії “рівний з рівним”, які зазвичай мають місце на передконфліктних стадіях розвитку групи, та парні позиції “ведучий–ведений” або “лідер–підлеглий”, які формуються після стадії конфлікту. Кожна пара перелічених позицій активує різні архетипи інтегрального несвідомого у психіці учасників взаємодії, які, своєю чергою, актуалізують відповідні їм цінності, що істотно впливає на ймовірність обрання цими учасниками тих чи інших поведінкових схем і стратегій взаємодії.

Перехід від позицій взаємодії “рівний з рівним” до однієї з позицій “ведучий–ведений” обумовлюється перебігом природної групової динаміки, формується на стадії конфлікту і фіксується на подальших стадіях розвитку групи. Теоретичні, методологічні та технологічні підходи до стабілізації й утримання в часі взаємодії учасників великих груп у позиціях “рівний з рівним” представлено в наших публікаціях [12–14].

Таке бачення добре корелює з ситуаційним підходом соціальної психології, що був представлений американськими вченими Л. Россом і Р. Нісбеттом у їхній книзі [15]. Автори доводять, що позиції взаємодії індивідів формуються і системно відтворюються у відповідних ситуаціях взаємодії з їх контекстами, які й обумовлюють їхній вибір найбільш відповідних цим ситуаціям і контекстам поведінкових схем і стратегій.

6. Існування інтегрального невідомого базової спільноти є неперервним (континуальним) у часі. Існування комунікативних майданчиків у базових спільнотах фізично завжди є перервним (дискретним), що ставить під питання саму можливість існування колективних суб'єктів. Наприклад, загальні збори членів організації можуть тривати впродовж кількох годин щомісяця, натомість перебуває під гіпнотичним впливом харизматичного лідера ще менше часу, а перебування індивідів у комунікативному майданчику громади, нації, цивілізації відбувається лише під час їх “під'єднання” до засобів масової інформації відповідного типу і рівня. Тому неперервність існування комунікативного майдан-

чика конкретної базової спільноти обумовлена наявністю сформованого у психіці учасників її образу, який утримується в ній протягом певного періоду. Очевидно, що тривала відсутність повторного “під'єднання” до комунікативного майданчика в усіх випадках призводить до розмивання віртуального образу спільноти та до його затухання.

І. Сушков у своїй книзі [9] визначає образ як місток між світом об'єкта і світом суб'єкта, який погоджує їх із завданнями збереження соціальної цілісності.

Таким чином, сформований та збережений у психіці учасників спільноти її образ здатний актуалізувати і підтримувати активність взаємопов'язаних з ним архетипів та відповідних їм цінностей, які можуть протягом достатньо тривалого часу утримувати у відповідних межах поведінку учасників у проміжку між їхньою колективною взаємодією у спільноті, наприклад, під час їх перебування в інших групах, які активують набори інших архетипів і цінностей у поточних ситуаціях. У такому випадку вибір індивідуумом поведінкових схем і стратегій у конкретній ситуації має ймовірнісний характер і визначається рівнем активності відповідних їй архетипів обома спільнотами та сукупним впливом людських стосунків, що пов'язані з образами цих спільнот.

7. Свідоме групове “я”, на нашу думку, складає точку самоусвідомлення базової спільноти як цілісного суб'єкта. Ця точка занурена в потік змістів комунікативного майданчика або його віртуального образу як колективного поля свідомого базово-

вої спільноти. Вона, після своєї появи, існує у психіці учасників протягом достатньо тривалого часу, що дає змогу ототожнити її сприйняття із сутністю сприйняття інтеграції у контексті методології І. Адізеса [16].

8. Вище Я, на нашу думку, і складає колективну суб'єктність, як надсистемну сутність, що виникає як емерджентна властивість життєдіяльності базової спільноти. Ця суб'єктність є тотожною з вищим Я кожного учасника спільноти і перебуває, згідно з баченням Р. Ассаджіолі [3], над потоком думок і фізичним станом комунікативного майданчика, вона не піддається їх впливу. Свідоме групове "я" як відчуття взаємопов'язаності та належності можна розглядати як відображення чи проєкцію вищого Я на колективне поле свідомого групи — комунікативний майданчик. Існування вищого Я практично неможливо ідентифікувати безпосередньо, оскільки нейрони мозку не мають уявлення про його існування, а окрема мураха не має уявлення про побудову мурашника. Кожний індивід спільноти прагне пізнати і злитися з вищим Я.

Таким чином, ми можемо припустити, що вище Я індивіда тотожне з вищим груповим Я спільнот різної чисельності, що робить його інтегруючим фактором всього людства. Вище Я, на нашу думку, має голографічну здатність тотожно відображатися як однією людиною, так і людськими спільнотами будь-якої чисельності, включно з усім людством.

У цьому контексті вирішення поставленої проблеми створення суб'єктних організацій полягає у формуванні свідомого групового "я"

як максимально чіткої та виразної проєкції вищого Я на колективне поле свідомого шляхом налаштування колективного майданчика відповідними організаційними інструментами та соціальними технологіями.

9. Образ комунікативного майданчика конкретної базової спільноти в загальному випадку формує дві складові. Першою складовою є змістовне і смислове наповнення як цілісний інформаційно-логічний модуль [2], зміна якого дає змогу управляти базовими спільнотами як соціальними системами за цілями [17]. Другою складовою є організаційна культура, що формується на базі обраної організаційної структури, як сукупності алгоритмів та правил взаємодії індивідів — учасників базової спільноти. Зміна організаційної культури завжди є результатом реструктуризації соціальної системи, що складає, по суті, управління нею за структурою, яке змінює її емерджентні властивості — основні зовнішні якості.

10. Захоплення або узурпація комунікативного майданчика відбувається у базових спільнотах внаслідок природного процесу диференціації статусів їх учасників і призводить до локалізації суб'єктності. Цей процес відбувається автоматично на системному рівні, він обумовлений нашою біологічною природою і є емерджентною властивістю ієрархічно структурованих соціальних систем. Різні наукові дисципліни по-різному описують цей процес, його наслідком завжди є дисфункція комунікативного майданчика та локалізація групової суб'єктності на лідері в результаті встановлення

односторонніх потоків інформації — від лідера до всіх учасників у процесі їх системної атомізації і пасивації.

У цьому контексті можна розглядати два протилежні випадки. На передконфліктних стадіях розвитку груп їх члени можуть однаково впливати на інформаційний стан колективного майданчика. Після стадії конфлікту, який призводить до появи неформального лідера, всі інші члени поступово втрачають можливість такого впливу. Лідер “перетягує” комунікативний майданчик на себе, модерує його наповнення та встановлює обмеження іншим учасникам впливати на його зміст.

У нашій публікації [12] ми показали, що утримання учасників груп у позиціях взаємодії “рівний з рівним” можливе лише на передконфліктній стадії їхнього розвитку.

11. Спільноти різної чисельності управляються по-різному. Зібрані фізично натовпи чисельністю від кількох індивідів легко управляються харизматичними лідерами, які гіпнотизують, зачаровують їх, висловлюючи управляючі ідеї.

Великі фізично розосереджені групи тривалий час управляються складними комплексами логічно структурованих ідей на базі міфів та вірувань, що органічно витікають із соціетальної психіки, складають концепції, ідеології, релігії, світогляди і періодично транслюються у той чи інший спосіб учасникам цих груп уповноваженими носіями відповідного інституційного статусу.

В інформаційному суспільстві маси управляються калейдоскопічною зміною швидкоплинних віртуальних образів, що формуються та

структуруються у спосіб, який дає змогу впливати на поведінку людей та забезпечувати статистично визначений результат їх вибору у заданих сферах життєдіяльності.

Все це дає можливість стверджувати, що політичний суб’єкт у складі великої групи має бути здатним до колективного критичного мислення та мати механізми захисту від перетворення у натовп, що управляється харизматичними лідерами чи інституційно шляхом трансляції ідей. Причому ці механізми мають функціонувати автоматично, забезпечувати самоуправління такого суб’єкта і його самовідтворення в часі.

12. Як впливає зі схеми 2, комунікативний майданчик, як поле колективного свідомого, може надійно функціонувати лише у складі малих груп чисельністю до 12–15 осіб. Збільшення чисельності підключених до комунікативного майданчика членів спільноти понад ці межі обумовлює його дисфункцію, яка виявляється у неможливості обговорювати і шукати вирішення завдань, що стоять перед такою спільнотою, без лідерів чи зовнішніх модераторів, які впорядковують взаємодію і можуть істотно впливати на спільно вироблені рішення, маніпулюючи альтернативами.

Це встановлює обмеження чисельності для створення суб’єктних груп, що уможлиблює набуття колективної суб’єктності лише малим групам. Подолання цього обмеження дасть змогу будувати суб’єктні політичні організації у складі великих груп.

У нашій публікації [18] ми розглядали змінну структуру політич-

них організацій — динамічну мережу, яка дає можливість подолати фактор масштабу, визначений у п. 12, і збудувати суб'єктну політичну організацію у складі великої групи. В її межах діяльність такої групи впорядковується розробленим нами алгоритмом колективної безконфліктної роботи [19], який інтегрує в єдине ціле методику мозкового штурму, метод перехресних груп та технології проектного менеджменту.

Концепцію такого алгоритму ми обґрунтували, розробляючи організаційні інструменти архетипного управління соціальними системами, і подали у нашій публікації [12]. Вона передбачає можливість забезпечення динамічної рівноваги великої групи на стадії утворення клік. Така рівновага є обумовленою квазістабільним станом групової динаміки, що виникає внаслідок перебігу циклічного процесу утворення та розпаду клік, який цілеспрямовано

впорядковується відповідним алгоритмом.

Отже, особливістю змінної структури політичних організацій — динамічної мережі є її здатність розбивати учасників великої групи на малі групи різного функціонального призначення та впорядковано, за певним алгоритмом, циклічно здійснювати реструктуризацію одних груп в інші, утримуючи таким чином їх здатність до критичного мислення в раціональній площині, що, згідно п. 3, є умовою набуття ними суб'єктності в результаті синхронізації психічних процесів колективних свідомих та несвідомого кожної малої групи.

На схемі 3 зображено повний цикл зміни комунікативних майданчиків у процесі переструктурування великої групи у малі в межах змінної структури — динамічної мережі. Для кращого розуміння члени груп на всіх етапах циклу, які відображено

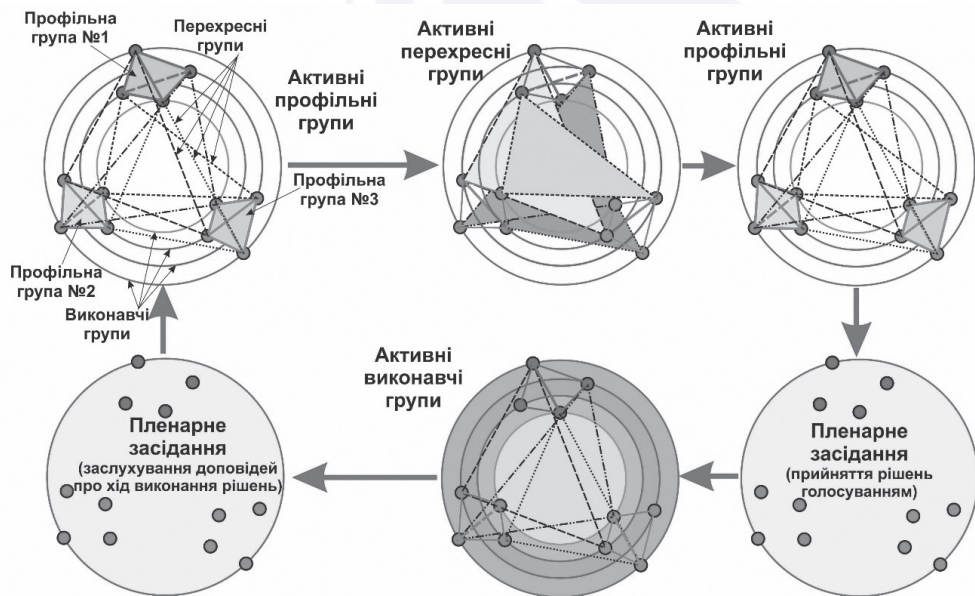

Схема 3. Повний цикл зміни комунікативних майданчиків змінної структури — динамічної мережі

на схемі кружечками різного кольору, розташовані в сталих позиціях. На кожному етапі змінюються лише комунікативні майданчики, що зображені у формі різних геометричних фігур, які зафарбовано у різні кольори. Детально сам алгоритм переструктурування описано у працях Т. Плахтія [12; 19]. Ми лише зазначимо, що така організація діяльності великої групи, внаслідок періодичного перебування її членів у різних малих групах, дає змогу весь час утримувати функціональну спроможність комунікативних майданчиків цих груп до критичного мислення. Наявність множин паралельних каналів передачі інформації з одних груп в інші, що реалізуються через впорядковані алгоритмом роботи динамічної мережі взаємопереходи їх учасників, забезпечує цілісність колективного суб'єкта у складі великої групи, його здатність до критичного мислення та блокує процеси перетворення його у натовп.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. На базі моделі особистості Р. Ассаджіолі ми розробили модель колективного суб'єкта в архетипному вимірі, у процесі створення якої було визначено її основні параметри. Зокрема, ми встановили, що роль колективного свідомого для такого суб'єкта відіграє комунікативний майданчик, в межах якого учасники взаємодії можуть концентрувати свою увагу на розміщених там об'єктах, що обумовлює синхронізацію психічних процесів у полях їх свідомого та несвідомого. Важливими факторами, що обумовлюють і обмежують функціонування комуні-

кативного майданчика є чисельність учасників, інтенсивність та часові межі їх взаємодії, а також групові статуси учасників, які визначаються перебігом природної групової динаміки.

Все це дає змогу зробити висновок про те, що необхідною умовою створення суб'єктних політичних організацій у складі великих груп є наявність у них запобіжників, які не дозволяють трансформуватися їм у натовп. Таким чином, комунікативний майданчик можна розглядати як проміжну ланку, яка пов'язує реальний колективний суб'єкт та розроблену нами його модель і дає можливість модифікувати якості цього суб'єкта організаційними інструментами та відповідними їм соціальними технологіями.

У перспективі розроблена модель може бути використана для архетипного аналізу організацій та їх підрозділів у сферах бізнесу і держуправління, а також для проектування інноваційних структур і технологій діяльності цих організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Гараедаги Дж.* Системное мышление: как управлять хаосом и сложными процессами. Платформа для моделирования архитектуры бизнеса / Дж. Гараедаги; пер. с англ. Е. И. Недбальской; науч. ред. Е. В. Кузнецова. — Минск: Гревцов Паблицер, 2007. — 480 с.
2. *Плахтій Т.* Фрактальна модель психіки і архетипи соціальної поведінки / Т. Плахтій // Публіч. упр.: теорія та практика: зб. наук. пр. асоціації докторів наук з держ. управ-

- ління. — Х.: Вид-во “ДокНаук-ДержУпр”. — Спец. вип. — Березень, 2015. — 226 с.
3. *Ассаджиоли Р.* Психосинтез. Теория и практика [Электронный ресурс] / Р. Ассаджиоли; пер. В. Данченко. — Режим доступа: <http://www.psylib.org.ua/books/psyntez/psy01/index.htm>
 4. *Лебон Г.* Психология толпы / Г. Лебон. — М.: Ин-т психологии РАН, Изд-во “КСП+”, 1999. — 193 с.
 5. *Афонін Е. А.* Соціальні цикли: історико-соціологічний підхід / Е. А. Афонін, О. М. Бандурка, А. Ю. Мартинюк / Укр. т-во сприяння соціальним інноваціям, Українська технологічна академія. — Х.: Титул, 2008. — 504 с. — (“Відкрита дослідницька концепція”; Вип. № 5).
 6. *Донченко Е. А.* Социетальная психика / Е. А. Донченко. — К.: Наук. думка, 2001. — 334 с.
 7. *Афонін Е. А., Донченко О. А.* Проблема психологічного феномена проєкції в політиці [Електронний ресурс] / Е. А. Афонін, О. А. Донченко // Політ. менеджмент. — 2009. — № 4 (37). — С. 28–43. — Режим доступу: http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/Afonin_Donchenko.pdf
 8. *Батурчик М. В.* Габитус [Электронный ресурс] / М. В. Батурчик / Энциклоп. статьи, связанные с творчеством Пьера Бурдьё. — Режим доступа: <http://bourdieu.name/content/gabitus-enciklopedija-sociologii>
 9. *Сушков И. Р.* Психологические отношения человека в социальной системе / И. Р. Сушков. — М.: Ин-т психологии РАН, 2008. — 412 с.
 10. *Мізюк Б. М.* Основы стратегічного управління: підручник / Б. М. Мізюк. — Л.: Магнолія, 2009. — 544 с.
 11. *Сурмин Ю. П., Туленков Н. В.* Теория социальных технологий: учеб. пособие / Ю. П. Сурмин, Н. В. Туленков. — К.: МАУП, 2004. — 608 с.
 12. *Плахтій Т.* Організаційні інструменти архетипного управління соціальними системами / Т. Плахтій // Публіч. упр.: теорія та практика: зб. наук. пр. асоціації докторів наук з держ. управління. — Х.: ДокНаук-ДержУпр. — № 2 (18) спец. вип. — Червень, 2014. — С. 130–141.
 13. *Плахтій Т.* Республіканська традиція: перезавантаження [Електронний ресурс] / Т. Плахтій // Хвиля. — 2016. — Режим доступу: <http://hvylya.net/analytics/society/respublikanska-traditsiya-perezavantazheniya.html>
 14. *Плахтій Т.* Концепція діяльності сучасних політичних рухів в Україні [Електронний ресурс] / Т. Плахтій // Хвиля. — 2016. — Режим доступу: <http://hvylya.net/analytics/society/kontseptsiya-diyalnostisuchasnih-politichnih-ruhiv-v-ukrayini.html>
 15. *Росс Л., Нисбетт Р.* Человек и ситуация. Перспективы социальной психологии / Л. Росс, Р. Нисбетт; пер. с англ. В. В. Румынского; под ред. Е. Н. Емельянова, В. С. Магуна. — М.: Аспект Пресс, 1999. — 429 с.
 16. *Адизес И. К.* Управление жизненным циклом корпораций / И. К. Адизес; пер. с англ. В. Кузина. — М.: Манн, Иванов и Фербер, 2014. — 512 с.
 17. *Тарасенко Ф. П.* Прикладной системный анализ: учеб. пособие / Ф. П. Тарасенко. — М.: КНОРУС, 2010. — 224 с.
 18. *Plakhtiy T.* Variable Structure — Dynamic Network as an Effective Alternative to the Hierarchical Construction of Socio-Political Organizations (August 08, 2013). Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2308438>
 19. *Plakhtiy T.* The Procedure of Group Work in Two- and Three-Dimensional Dynamic Networks (May 30, 2014). Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2544458>